

Henkilöstöpoliittinen linjaus: viranhaltijan tai työntekijän oikeudenkäyntikulujen korvaaminen

YT 22.03.2024 § 21

Valmistelija	hallintojohtaja-kaupunginlakimies Markus Hämäläinen kaupunginlakimies Roosa Aaltonen
Selostus	<p>Kaupunginjohtajan johtoryhmä on kehottanut hallintojohtaja-kaupunginlakimiestä valmistelemaan toimintamallin kaupungin palveluksessa olevan asianajo- ja oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta tietyissä tilanteissa. Valmistelun lähtökohtana on ollut se, että vakuutusturva ei kata kaikkia sellaisia tilanteita, joissa kustannusten kattaminen olisi kohtuullista. Lähtökohtaisesti kaupungin palveluksessa oleva vastaa itse omasta oikeusturvastaan ja siitä syntyvistä kustannuksista. Tämä periaate säilyisi.</p> <p>Kaupunginjohtajan johtoryhmä on käsitellyt otsikkoasiaa kokouksissaan 22.01.2024 § 14 ja 04.03.2024 § 51 selostusosan mukaisesti.</p> <p>Koska vakuutusturva ei lähtökohtaisesti korvaa sellaisia rikoksesta epäillyn oikeudenkäyntiä edeltäviä tai oikeudenkäynnistä syntyviä asianajajan käytöstä syntyviä kustannuksia, on joissakin tilanteissa arvioitu, että tilanne johtaa työntekijän tai viranhaltijan kannalta kohtuuttomaan tilanteeseen. Tällainen tilanne syntyy erityisesti tilanteessa, jossa henkilö on noudattanut kaupungin tai esihenkilön antamia ohjeita tai määräyksiä.</p> <p>Toimintamallin on arvioitu täyttävän hallintolain 6 §:stä ilmenevät hallinnon yleisten oikeusperiaatteiden sekä kunnan tehtäviä koskevan kuntalain 1.2 §:n ja 7 §:n vaatimukset. Asiassa on erityisesti otettu huomioon, että kunta on liitteessä A mainitun kulukorvauslain (21/1984) perusteella velvollinen tietyissä tilanteissa korvaamaan oikeudenkäynneistä aiheutuvia kustannuksia kunnan palveluksessa olevalle henkilölle.</p> <p>Hallintojohtaja-kaupunginlakimies selostaa asiaa yhteistyötoimikunnalle.</p>
Esittelijä	Henkilöstöpäällikkö Silvennoinen Virve
Päätösehdotus	Yhteistyötoimikunta esittää lausuntonaan kaupunginhallitukselle, että toimikunta pitää oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevaa mallia kannatettavana.
Päätös	Päätösesitys hyväksyttiin siten täydennettynä, että henkilöstön edustajien näkemyksen mukaan toimintamallia koskeva ohje ei ole riittävän yksiselitteinen, eikä ole perusteita korvata rikoksesta tuomitun oikeudenkäyntikuluja toimintamallissa esitetyn mukaisesti.
Toimenpiteet	Kaupunginhallitus
KH 06.05.2024 § 169	
Valmistelija	hallintojohtaja-kaupunginlakimies Markus Hämäläinen kaupunginlakimies Roosa Aaltonen
Selostus	Selostusosan mukaisesti.

Lisäksi: Esitetty toimintamalli parantaisi kaupungin palveluksessa olevien oikeusturvaa sellaisten tilanteiden osalta, joissa he joutuvat vastaajaksi rikosasiassa ja saavat tuomion, vaikka olisivat huolellisesti noudattaneet työnantajan ohjeistusta tai eivät olisi voineet toimia toisin kyseisessä tilanteessa. Tällaisissa tilanteissa kaupungin palveluksessa olevan maksettaviksi tuomitut oikeudenkäyntikulut saattavat tuntua kohtuuttomilta ja saattaa jopa vaikuttaa kaupungin houkuttelevuuteen työnantajana. Kaikkia tällaisia tilanteita on mahdotonta ennakoida ja niitä tulee arvioida aina tapauskohtaisesti ottamalla huomioon kaikki asiaan vaikuttavat seikat. Kyse on kuluvastuun kohtuullisuuden kokonaisarviointista. Tämän vuoksi edellä tarkoitettujen tilanteiden on otettu toimintamalliin esimerkinomaisena listana.

Ehdotetussa toimintamallissa kuluja ei koskaan maksettaisi tapauksissa, joissa työntekijä tai viranhaltija on tuomittu törkeästä tai tahallisesta tekemuodosta. Viimekätinen harkintavalta kulujen maksamisesta olisi kaupunginhallituksella kaupunginlakimiehen tekemän valmistelun pohjalta.

Lapsivaikutusten arviointi Arviointilomake on oheismateriaalina.

Yritysvaikutusten arviointi Arviointilomake on oheismateriaalina.

Esittelijä Kaupunginjohtaja Laine Janne

Päätösehdotus Kaupunginhallitus hyväksyy selostusosassa ja liitteessä kuvatun henkilöstöpoliittisen linjauksen.

Käsittely Sanna Metsälä kaupungin viranhaltijana ilmoitti esteellisyytensä (intressijäävi HallL 28 § 1. mom. k. 3) ja poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn ajaksi.

Kirsti Laamanen esitti Jarmo Tiaisen kannattamana, että asia palautetaan uudelleenvalmistelu: Kuntaliitosta lausunto ja luottamushenkilöiden oikeudet otettava vastaavissa asioissa huomioon. Huomioitava yt-toimikunnan lausunto asiasta. Vertailu muihin kaupunkeihin.

Juha Kukkonen esitti uudelleen valmistelun perusteluiksi seuraavaa: Koska vakuutusturva ei lähtökohtaisesti korvaa sellaisia rikoksesta epäillyn oikeudenkäyntiä edeltäviä tai oikeudenkäynnistä syntyviä asianajajan käytöstä syntyviä kustannuksia, on joissakin tilanteissa arvioitu, että tilanne johtaa työntekijän tai viranhaltijan kannalta kohtuuttomaan tilanteeseen. Tällainen tilanne syntyy erityisesti tilanteessa, jossa henkilö on noudattanut kaupungin tai esihenkilön antamia ohjeita tai määräyksiä. Ehdotetussa toimintamallissa kuluja ei koskaan maksettaisi tapauksissa, joissa työntekijä tai viranhaltija on tuomittu törkeästä tai tahallisesta tekemuodosta. Viimekätinen harkintavalta kulujen maksamisesta olisi kaupunginhallituksella kaupunginlakimiehen tekemän valmistelun pohjalta.

Asiasta käydyn keskustelun jälkeen jälkeen kaupunginjohtaja muutti päätösehdotustaan seuraavaksi: Asia palautetaan uudelleen valmisteltavaksi siten, että valmistelussa huomioidaan Laamasen ja Kukkonen esittämät perustelut ml. luottamushenkilöiden huomioiminen vastaavassa asiassa.

Päätös Kaupunginhallitus hyväksyi esittelijän muutetun päätösehdotuksen ja palautti asian uudelleen käsittelyyn.

Toimenpiteet Kaupunginlakimies
Hallintojohtaja-kaupunginlakimies

Valmistelija	kaupunginlakimies Roosa Aaltonen p. 050 401 7788, roosa.aaltonen@savonlinna.fi
Selostus	<p>Kaupunginhallituksen 6.5.2024 § 169 selotus- ja päätösosan mukaan ja sen lisäksi seuraavaa.</p> <p>Asian jatkovalmistelussa on selvinnyt, että korkein hallinto-oikeus on ennakkopäätöksessään KHO 1985 II 37 todennut, että kaupunginhallitus oli ylittänyt toimivaltansa, kun se oli tehnyt etukäteen päätöksen siitä, että syytteessä olevan virkamiehen oikeusavustajan palkkauksesta ja oikeudenkäynnistä mahdollisesti aiheutuvat muut kustannukset korvataan kaupungin varoista.</p> <p>KHO:n ennakkopäätöksen perusteella kaupungin toimivaltaan ei kuulu etukäteen tehdä päätöstä siitä, että syytteessä olevan virkamiehen oikeudenkäynnistä aiheutuvat kustannukset korvattaisiin hänelle. Siten kyseisen mallin hyväksyminen henkilöstöpoliittisena linjauksena merkitsisi toimivallan ylitystä.</p> <p>Lisäksi on otettava huomioon kaupungin ja sen palveluksessa olevan väliset mahdolliset vahingonkorvauslakiin perustuvat eturistiriidat, joiden vuoksi on selkeämpää, että viranhaltija ja työntekijä alusta lukien itsenäisesti vastaavat ja hoitavat oman puolustautumisensa oman harkintansa mukaisesti omalla kustannuksellaan.</p> <p>Asian jatkovalmistelussa kysyttiin myös Kuntaliiton lausuntoa asiaan. Kuntaliiton näkemys on yhteneväinen, eli ettei kyseistä etukäteistä linjausta tai mallia voida tehdä vallitsevan oikeuskäytännön vuoksi. Kuntaliitto kuitenkin muistuttaa, että kunnan palveluksessa olevalla, jonka syyte tai vaatimukset on hylätty, on mahdollisuus lain eräistä oikeudenkäynneistä kunnan tai kuntainliiton palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kunnan tai kuntainliiton varoista (21/1984) 1 §:n mukaisesti anoa, että kaupunki korvaisi hänelle säännöksessä tarkemmin määritellyt oikeudenkäyntikulujen määrän, eikä tästä oikeudesta voida poiketa. Tällainen anonus tulee kuitenkin tehdä ja kulukorvausasia käsitellä kunnan asianmukaisessa toimielimessä vasta oikeudenkäynnin jälkeen.</p> <p>Siten koska vallitsevan sääntelyn tarkoitus on, että virkamiehet ja työntekijät vastaavat ensisijaisesti itse omasta puolustautumisestaan ja siitä aiheutuvista oikeudenkäyntikuluista, ei kyseistä linjausta voida tehdä. Vastaavasti linjausta ei myöskään voida tehdä luottamushenkilöiden osalta. Lisäksi on huomattava, ettei ole olemassa vastaavaa luottamushenkilöitä koskevaa lakia kuin kunnan palveluksessa olevien osalta, jonka perusteella kunta olisi velvollinen korvaamaan oikeudenkäyntikuluja luottamushenkilöille vastaavissa tilanteissa.</p> <p>Kuntaliitto suosittaa, että kaupunki arvioisi henkilöstöpoliittisesta näkökulmasta miten se informoi ko. sääntelystä kunnan palveluksessa oleville virkamiehille ja työntekijöille, jotta he voisivat arvioida, onko heillä tarve vakuuttaa itsensä henkilökohtaisella oikeusturvavakuutuksella oman asemansa turvaamiseksi mahdollisia työhön liittyviä oikeudenkäyntejä varten. Koska kotivakuutuksiin sisältyvä oikeusturvavakuutus ei korvaa kuluja asioissa, jotka liittyvät vakuutetun työhön, kyseeseen tulee lähinnä ammattiliiton jäsenyyteen mahdollisesti sisältyvä oikeusturvavakuutus.</p>

Toimivalta	Hallintosääntö, 3 luku 3 §: Ellei laissa, asetuksessa tai tässä säännössä ole muuta määrätty, kaupunginhallitus 17) päättää kaupungin henkilöstöpoliittisista linjauksista.
Lapsivaikutusten arviointi	Arviointilomake on oheismateriaalina
Yritysvaikutusten arviointi	Arviointilomake on oheismateriaalina
Esittelijä	Kaupunginjohtaja Laine Janne
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus merkitsee asian tiedoksi.
Käsittely	Sanna Metsälä kaupungin viranhaltijana ilmoitti esteellisyytensä (intressijäävi HallL 28 § 1. mom. k. 3) ja poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn ajaksi.
Päätös	Päätösehdotus hyväksyttiin.
Tiedoksi	Kaupunginlakimies